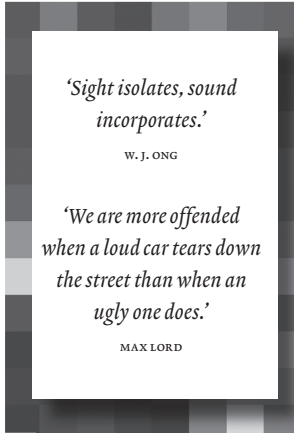

LEVEN WE IN EEN VISUELE CULTUUR, WAARBIJ HET LUISTEREN ONDERDRUKT WORDT? ZIJN WE 'ONGETRAIND' IN HET LUISTEREN? HOE UIT ZICH DAT IN HET WERKEN BINNEN EEN THEATRALE CONTEXT?

ARTHUR SAUER: Beeld zonder geluid is een dooie diashow. Geluid maakt ruimte bij beeld. Goed luisteren vereist oefening. Bij multimediale presentaties met geluid worden er verbanden gelegd met het geluid en is er ruimte voor buitenmuzikale associaties. Dit kan ook van het echte luisteren afleiden, wat in het theater vaak zal gebeuren. In een multimediale context geldt voor ieder element dat het ondergeschikt is aan het idee dat voor het voetlicht gebracht moet worden.

DDV: Luisteren wordt helemaal niet onderdrukt in de visuele cultuur. Het is niet voor niets dat Coca Cola reclame met *catchy tunes* wordt opgesmukt en niet met het geratel van bakken over een transportband. Er is bijna geen enkel beeld in de visuele cultuur (behalve het merendeel van de puur beeldende kunst) dat los kan staan van geluid. En niet zomaar wat geluid, maar zeer selectief, gericht en uitgekiend geluid. Geluid is veel meer van toepassing in het sturen of controleren van mensen dan visuele beelden. Zo zijn hoge tonen in winkelcentra bedoeld om rondhangende jongeren weg te houden, of worden getrainde dj's door de openbare vervoersmaatschappijen ingezet om de zenuwen te bedaren in metrostations.

SIMON WILLIAMS: In theater is het gemakkelijk om geluid in deze positie te plaatsen. Geluid dient vaak als achtergrond voor performers of als decor. Eerder dan dat geluid onderdrukt wordt, zou ik zeggen dat het misbegrepen wordt.

YVES DE MEY: We leven uiteraard in een visuele cultuur, met het traditionele bombardement van visuele impulsen als een steeds groter wordende constante. Maar we leven evenzeer in een auditieve, of misschien zelfs een audio-cultuur. Er is uiteraard een verschil in tolerantie tussen beeld en geluid, wat wellicht het gevolg is van een minder grondige training, misschien gekoppeld aan een kleinere interesse voor de auditieve kant van sensorïele impulsen.

Luisteren is, biologisch beschouwd, ondergeschikt aan kijken – in die zin dat ons brein visuele prikkels automatisch boven auditieve prikkels plaatst. Dus, getraind of niet, we hebben puur fysiek weinig resistentie.

De grote moeilijkheid van het werken met louter geluid is dat een doorsnee publiek al snel verlangt naar visuele prikkels, alsof er een collectieve behoefte is om beeld en geluid altijd tegelijkertijd te ervaren. De aanwezigheid van geluid is zelden een probleem, maar het is eerder de afwezigheid van beeld die shockeert. Wat ik daar meestal uit afleid, is dat beeld blijkbaar een hoger entertainmentgehalte heeft dan geluid. Een andere vaststelling is dat geluid vaak wordt beschreven aan de hand van visuele vergelijkingen, wat omgekeerd wellicht heel zelden het geval is.

DAVID HELBICH: Ik denk zelfs niet dat luisteren noodzakelijkerwijs getraind moet worden. Wel dat het concentratie vergt. Natuurlijk stoppen we nooit met *horen* en dus is er geen 'black-out' in geluid. Maar luisteren heeft een bewuste richting (of richtingen) en heeft de differentiatie van tijd en momenten nodig. '*Hinhören*' in het Duits. Actief versus passief. In het theater zijn zowel het luisteren als het horen in beschouwing te nemen en te controleren. Vaak denk ik dat dansvoorstellingen waar muziek aan te pas komt, ons eerder doen horen en verblinden, dan dat ze ons doen luisteren en kijken. Het kan helpen, natuurlijk... De vraag wordt interessanter binnen de context van een concert: de beperkte mate waarin visuele cultuur onderzocht wordt in deze scène vol freaks, is verbluffend!

PETER VAN HOESEN: We zijn ongetraind in het richten van onze aandacht. Dit heeft niets te maken met geluid en/of beeld, maar met informatie en onze verwerking ervan. De theatrale context vormt hierop (meestal) een uitzondering, aangezien de omgeving aanzet tot concentratie, tot 'intenser' beleven. Op het eerste zicht lijkt het me dan ook een ideale positie om muziek te presenteren. De link binnen het theatrale tussen geluid en drama lijkt dit alleen maar te versterken.

AERNOUDT JACOBS: We zijn meer geneigd de ogen te sluiten om aandachtig te luisteren, dan de oren dicht te stoppen om aandachtig te kijken. Het sluiten van de ogen brengt een verschuiving van onze perceptie teweeg, het geeft de mogelijkheid om als het ware auditief scherp te stellen. Ik denk dat het in de menselijke conditie zit om het visuele te laten primeren. Het kijken is directer. Luisteren vraagt een andere concentratie en heeft ook een tijdsgebonden aspect. Omwille van deze verschillen is, denk ik, het luisteren

© Anna Rispoli en David Helbich